

BURUK ŞENLİK

**ENFORMASYON TOPLUMUNDA ANOMİ VE
YABANCILAŞMANIN YENİ BİÇİMLERİ**

SYMBOLAE IN HONOREM BARLAS TOLAN

Derleyen ve yöneten: Ali ERGUR

Yayına hazırlayan: Duygu FENDAL

ANKARA

2016

İçindekiler

Önsöz	7
<i>Ali ERGUR</i>	

Uçucu Gerçekliğin Parçalı Kuramı: Toplumbilimsel Arayışlar

Enformasyon Çağında Yabancılaşma, Ağ Toplumunda Anomi: Yeni Hakikat Rejimi ve Bölünmüş Gerçeklik Deneyimi	17
<i>Ali ERGUR</i>	

Sosyolojik Teoride Açılımlar	57
<i>Serap SUĞUR-Nadir SUĞUR</i>	

Barlas Tolan'dan Hareketle Anomi ve Yabancılaşma Üzerine Bir Sorgulama	113
<i>Cem ÖZATALAY</i>	

Eleştirinin Güncelliği ve Yabancılaşmaya Dair Yeni Okumalar	131
<i>Nial TEKİN</i>	

Eğreti İş, Esnek Adalet: Toplumsalın Kaygan Zemini

Tolan'dan Günümüze Üretim İlişkileri Sorunsalında Yabancılaşma, Tanınma ve Güvencesizlik Meseleleri.....	151
<i>Ayça YILMAZ DENİZ</i>	

Toplumsal Bütünleşme ve Yeni Ceza Sistemleri: Birey-Sapma ve Yeniden Toplumsallaşma Tartışmaları	163
<i>Gönül DEMEZ</i>	

Türkiye'de Adaletin Olası Üretim ve Tüketim Stratejileri: Devletin Kurumsal Adaleti vs. Televizyonun Alternatif Adalet Modeli.....	189
<i>Gözde AYTEMUR NÜFUSÇU</i>	

Kanun Tarafından Suç Olarak Nitelendirilmiş Bir Eylemde Bulunan Çocuklar İçin Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Deneyimlerine Dair Bir İnceleme	213
<i>Verda İRTİŞ</i>	

Söylemin Fabrikası, Gösterinin Krallığı: Temsillerin İnşası

Sosyal Medya Egemenliğinde Gazetecilik Alanını Okumak: Küreselleşme, Neoliberal Politikalar ve Yeni İletişim Teknolojileri Düğümünde Haber ve Yorum Yapmak..... 237
İncilay CANGÖZ

Gösteri Sahnesi: Ramazan..... 265
Meltem KESKİ

Kültürün Aynasında Birey ve Toplum

Çok Merkezli Kent, Mekânsallık ve Kültür: Süreklilikler ve Kopuşlar 279
Uğur Zeynep Güven

Beden, Performans ve Birey: Bir Beden Modifikasyonu Olarak Dövme ve Bireysel Kimlik 297
Cihan ERTAN

Yemek ve Mutfak Kültüründe Gastroanomi ve Yabancılaşma 319
Erhan AKARÇAY

Barlas Tolan Anısına

BARLAS TOLAN İÇİN_10 Aralık 2014 Tarihinde Prof.Dr.Barlas Tolan'ın Cenaze Töreni Öncesinde Galatasaray Üniversitesi'nde Yapılan Törendeki Konuşma 333
Ali ERGUR

BARLAS TOLAN: Bir Özgeçmiş 337
Duygu FENDAL

Yazarların Özgeçmişleri 347

Önsöz

Ali ERGUR

Çağdaş dünyanın toplumbilimsel bir çözümlemesini yapma amacıyla yola çıkan her çalışma eksik kalmaya mahkûmdur. En yetkin düşünürlerin en kapsamlı ve derin araştırmalarının bile, bu içinden geçmekte olduğumuz benzersiz dönemin bütün özelliklerini ortaya koymakta zorlandıklarını görmekteyiz. Böyle bir eksiklik, aslında son derece doğaldır; zira her çağda benzer bir yönetsel sorun yaşanmıştır. İçinde bulunduğumuz bir toplumsal-ekonomik bağlamın, bir üretim ilişkileri sisteminin, bir değerler bütünüünün gerektiği kadar geniş çaplı bir betimlemesini yapabilmek için, düşünürün belli bir zamansal mesafede konumlanması gerekir. Oysa kendi çağını anlamak isteyen bütün düşünürler, paradoksal olarak o çağın içinde konumlanmışlardır; kendileri de o bütünüün ayrılmaz parçalarıdır. Sonuçta her insan çağının ürünüdür; düşünce kalıplarıyla olduğu kadar duygularıyla da onun özellikleriyle donanmıştır; hatta o özelliklerden inşa edilmiştir. Ancak çağımızı anlamamanın zorluğu, bu evrensel paradokstan ziyade, onun kendine özgü hız ve karmaşıklığından kaynaklanmaktadır. Nitekim bu adını koymakta zorlandığımız tarihsel dönem, birçok farklı özelliğinin yanı sıra, öncelikle karmaşıklığın hüküm sürdüğü, kurumları, ilişkileri, çatışma kaynak ve aktörlerini kolayca ayırt edebildiğimiz şekilde iyi yapılanmamış, tersine sürekli bir akışkanlık üzerine kurulu yeni bir toplum düzenini içermektedir. O nedenle, özellikle son kırk yıl içinde geliştirilmeye çalışılan kuramsal yaklaşımlar, bu karmaşık sürecin ancak kısıtlı sayıda veçhesine odaklanabilmiştir. Günümüzün dünyasına farklı bakışlar birbirinden farklı kavramların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Enformasyon toplumu, ağ toplumu, tüketim toplumu, sanayi-sonrası toplum, postmodern durum, akışlar toplumu, vb. birçok adlandırma sosyal bilimlerde yer bulmuştur. Çoğunlukla birbirini yadsıdığı düşünülen bu yaklaşımlar, aslında karmaşık gerçekliğe hangi açıdan yaklaşıldığını gösteren kavramsal vurgu farklılıklarını ifade etmektedirler. Bunlar arasında bir taraf tutmak, yine entelektüel çevrelerde sıklıkla gözlemediğimiz bir rahatsızlıktır. Kavramsal ve kuramsal kamplaşmalar arası çatışmalar, aynı zamanda birer iktidar savaşıdır; zira bu kavmaların arkasında akademik mevzileri ele geçirme mücadelesi ve bunların

görünür veya görünmez ekonomisi yatar. Ancak düşünsel açıdan değerlendirildiğinde, bu tür kutuplaşmaların bize geniş ufuklar açmayacakları âşikârdır. Nitekim 1970'lerden beri sürdürülen kuram savaşlarını göz önüne aldığımızda, düşünsel ufuklarımız genişlemekten ziyade daralmıştır. Artık 'büyük düşün'ülemeyen bir çağdayız. 19. yüzyılın 'kurucu babalar'ının kuramsal modelleme lükslerinden pek azına sahibiz. Ne sınıf (Marx), ne organizma (Spencer), ne rasyonelleşme (Weber), ne kolektif bilinç (Durkheim), ne bütünleşme (Parsons) gibi tümel kavramları büyük modeller oluşturmak için kullanabiliyoruz. Bu durum, kuramların zayıflığı nedeniyle değil, kapitalizmin köklü değişiklikler geçirip insan topluluklarının ilişki düzenlerini kökten sarstığı için böyledir. Artık büyük bir 'toplum' sistemine atıfta bulunarak toplumsal hayal etmek mümkün değildir. Zira günümüz kapitalizmi, sanayi çağından farklı olarak enformasyon işlemekte, bu da çok daha esnek, akışkan, belirsiz, anlaksal bir eylem mantığını gerektirmektedir. Böyle bir yeniden oluşum, bütünlüğü ve sürekliliği olmayan ilişki biçimlerinin önemini artırmıştır.

Finans kapitalizminin tam anlamıyla hâkim sistem olmaya başlaması, özellikle 1980'lerin başında ivme alan *neo-liberal politikalar* ve bunlara eşlik eden *küreselleşme* süreciyle mümkün olmuştur. Toplumbilimsel kuramın da bu dönemde çoklu ancak parçalı bir hale bürünmekte olduğunu kaydetmeliyiz. Esnek birikim düzeninin kuramı da mikro alana odaklanan, bütünsel bir kavramsal tasarım iddiasında olmayan ve en önemlisi, büyük ve görece istikrarlı yapılardan ziyade küçük ölçekteki etkileşimler üzerinde durmayı gerektiriyordu. Diğer yandan bir diğer önemli kuramsal kayma da ekonomi-temelli çözümlerinin yerini kültür-odaklı olanların almasıdır. Nihayet, özellikle 2000'li yıllardan itibaren, toplumsalın sürekli dönüşen bir ağ içinde yeniden şekilleniyor olması, ağ kavramı ekseninde geliştirilen yaklaşımları öne çıkarmıştır. İrili ufaklı sayısız kuramlaştırma denemesi, çağımızın bu adı konmakta zorluk çekilen, ancak her hâlükârda kapitalizmin büyük dönüşümünün (sanayi kapitalizminden finans kapitalizmine) bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Sonuçta sosyal bilimler, içinde geliştikleri çağın cinsinden kavramsallaştırmalar yapabilirler.

Toplumbilimci Barlas Tolan'ın 1970'lerin sonlarına doğru, bir doçentlik tezi olarak yazdığı, 1981'de kitaplaştırılarak yayınlanan, belli bir tanınırlığa kavuşmuş özgün eseri *Çağdaş Toplumun Bunalımı. Anomi ve Yabancılaşma*, tam bu dönüşüm döneminin sancılarını, eski dünyanın kavramlarıyla anlama çabasıdır. Nitekim anomi ve yabancılaşma kavramları, esasen sanayi kapitalizminin yol açtığı toplumsal sorunlardır. Tolan, yıllar içinde birkaç toplumbilimci kuşağına esin kaynağı olan bu eserinde, hem kuramsal bir bilanço yapmış hem 1970'lerin dünyasının git gide büyümekte olan toplumsal rahatsızlıklarını, erken dönemde teşhis etmiştir. Diğer yandan, aslında farklı yazın ve kuramsal tavırların ürünü olan iki kavramı yeni bir sorunsal içinde buluşturmaya çalış-

mıştır. *Buruk Şenlik. Enformasyon Çağında Anomi ve Yabancılaşmanın Yeni Biçimleri* ise, Barlas Tolan'ın 1970'lerin sonlarında bıraktığı noktadan sonrasını tartışmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, onun eserinin bir devamı olma iddiamız yoktur. Tolan'ın kitabı, kendi döneminin tartışma konularını, ideolojik konum alışlarını, toplumbilimsel imgelemine yansıtıyordu. Bu kitap ise enformasyon çağının beraberinde sürüklediği toplumsal olguları, Tolan'ın önemsemediği anomi ve yabancılaşma kavramlarını çıkış noktası olarak irdelemeyi hedeflemektedir. Her ne kadar anomi ve yabancılaşma, kitabımızın başlığında ve içeriğindeki makalelerde az ya da çok tartışma konusu olsa da, bu kavramları yeniden canlandırmayı, yeni olgulara onlar ekseninde bakmayı öneren bir model geliştirmeyi hedeflemediğimizi belirtmek isterim. Bu anlamda, *Buruk Şenlik* bir risk olarak, görece anakronik kavramsal bir tartışmaya girmektedir. Ancak amacımızın bu kavramları kuramsal önermelerde merkeze almak olmadığını bir kez daha ifade etmekte yarar görüyorum.

Prof. Dr. Barlas Tolan'ı 8 Aralık 2014 günü kaybettik. Ölümünün ardından onun anısına adayacağımız bir kitap projesini gündeme getirdik. Ancak bu kitabın sıradan bir 'armağan kitap' olmamasını da tercih ettik. Ortak paydası, o kişinin anısına saygı duymak olan, birbirinden farklı uzmanlık alanlarında yazılmış makalelerin, genellikle disiplinlere göre ayrılmış başlıklar altında toplanmasıyla derlenmiş bir kitap olmanın ötesine geçmesini istediğimiz bu çalışmanın, toplumbilimsel kavramsallaştırmalara dayalı, belli bir sorunsalı olan bir eser olmasını hedefledik. Hem Barlas Tolan'a kavramsal olarak bağlanacak hem günümüz dünyasının sorunlarını irdeleyecek temel tema olarak da anomi ve yabancılaşma olgularını seçtik. Onu bilimsel anlamda anmamıza vesile olacak bu kitabın oluşumuna katkıda bulunan yazarları, değerli araştırmalarıyla Tolan'ın anısına yaraşır bir ortak çalışmada buluşturmak bir diğer hedefimiz oldu. Barlas Tolan 'sosyali araştırma'yı olduğu kadar 'sosyal yapma'yı da seven, toplumun nabzını tutan bir toplumbilimciydi. O nedenle, onu şahsen veya eserlerinden tanımış sosyal bilimcilerin bu ortak çalışmaları aracılığıyla, Tolan'ın insan-sever, güler yüzlü, yaşamın küçük zevklerine önem veren mizacıyla da uyumlu şekilde bir araya gelmelerini arzu ettik. Sonuca baktığımızda, bu başlangıç hedeflerimize önemli ölçüde ulaştığımızı sanıyorum. Ancak asıl karar elbette dikkatli okura aittir.

Barlas Tolan'ın sofrasını paylaşmayı kabul eden değerli yazarlar, farklı lezzetleri kendi mutfaklarından taşıyarak, birbirini tamamlayan büyük bir söyleşi ortamı kurdular. Hem farklı hem birlikte, 'hoca'nın açtığı yolda ilerleyerek, ama gereğinde ona karşı da gelerek uyumlu bir bütün oluşturdular. O nedenle Buruk Şenlik'i oluşturan on üç makalenin, kendim dışındaki on üç yazarına (bir makale iki yazarlıdır) yürekten bir teşekkürü borç bilirim. Akademik yaşamım boyunca çeşitli yer, zaman ve vesilelerle tanıştığım çok değerli yazarların her biri, aynı zamanda eşsiz dostluklarını ve sevgilerini benden

esirgememiş insanlardır. Her birinin bu kitaba katkısı çok önemlidir. Bir anlamda yürüdüğüm akademik yolda karşıma çıkmış olan bütün güzel insanları, Barlas Hoca'yı anmaya davet ettim. Bu dayanışmada bana ortak olan tüm dostlarıma minnet duygularım dile getirilemeyecek kadar derindir. Yazarların bazıları Barlas Tolan'ın doğrudan öğrencisi olma şansına sahip olmuşlardır. Onun doğrudan öğrencisi olmamış olanların da, özellikle *Çağdaş Toplumun Bunalımı. Anomi ve Yabancılaşma* veya *Toplum Bilimlerine Giriş* kitaplarıyla dolaylı olarak bunu yaşamışlardır.

Buruk Şenlik dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm *Uçucu Gerçekliğin Parçalı Kuramı: Toplumbilimsel Arayışlar* başlığını taşıyor. Bu bölüm hem toplumbilim kuramının bir ufuk turunu yapmayı hem günümüz dünyasının kavramsal özelliklerini ortaya koymayı hedefliyor. Bu bölümdeki makaleler, aynı zamanda bu tartışmalar üzerinden anomi ve yabancılaşma kavramlarını yeniden değerlendirmeyi amaçlıyorlar. *Enformasyon Çağında Yabancılaşma, Ağ Toplumunda Anomi: Yeni Hakikat Rejimi ve Bölünmüş Gerçeklik Deneyimi* başlıklı makalem, günümüzün teknoloji-yoğun dünyasının ortaya çıkardığı insan ilişkilerinin yalnızca toplum kavramını değiştirmekle kalmadığını, yeni bir hakikat rejimi oluşturduğu savını ortaya koymaya çalışıyor. Görsellik üzerine kurulu bu yeni hakikat rejimi, aynı zamanda gerçeklik kavramının da ikiye bölündüğü (fizik-sanal) yeni bir deneyim türünün belirginleşmekte olduğunun altını çiziyor. Serap Suğur ve Nadir Suğur, derin toplumbilimsel birikimlerini birleştirerek toplumbilimsel kuramların geniş çaplı bir gözden geçirilmesini sunuyorlar. *Sosyolojik Teoride Açılımlar* başlıklı makaleleri, geçmişin bir özeti yapıp günümüzdeki kuramsal tartışmaları, nedensellik bağları içinde ustalıkla ortaya koyuyor. Cem Özatalay, bir anlamda 'hoca'nın yapısökümüne girişiyor. *Barlas Tolan'dan Hareketle Anomi ve Yabancılaşma Üzerine Bir Sorgulama* başlıklı makalesi, bir yandan Barlas Tolan'ın bu iki kavram ekseninde bir çözümleme yapmaya girişmesinin tarihsel, ekonomik, hatta ideolojik nedenlerini eleştirel bir şekilde sorguluyor, diğer yandan Tolan'a anakronik bir haksızlık yapmadan, çabasını takdir ederek, dürüst, bilge, sorumlu bir eleştiri örneği sunuyor; Türkiye'de pek az rastladığımız türden. Özatalay ayrıca anomi ve yabancılaşma kavramlarının günümüz koşullarındaki geçerliliğini bilimsel bir çoğulculuk içinde tartışıyor. Nial Tekin ise, *Eleştirinin Güncelliği ve Yabancılaşmaya Dair Yeni Okumalar* başlıklı makalesinde, özellikle yabancılaşma kavramına özel bir anlam atfederek, günümüz dünyasında bu olgunun aldığı yeni biçimleri, çalışma koşullarındaki dönüşüm, sömürünün görünmezleşmesi, vb. temalar üzerinden, kuramsal özgül ağırlığı yüksek bir metin boyunca ortaya maharetle koyuyor.

Kitabın ikinci bölümü, liberal imgelemlerde bolca demokrasi söylemi sosuna bandırılmış küreselleşme övgülerinin karanlık yüzüne ustalıkla bir değini içermektedir. *Eğreti İş, Esnek Adalet: Toplumsalın Kaygan Zemini* başlıklı bu bö-

lümü oluşturan dört makaleden birinin iş yaşamına, diğer üçünün adalet mekanizmasına hasredilmiş olması kuşkusuz çok 'mânidar'. Bir yandan ölçüsüz ancak somut üretime dayanmayan zenginlik üreten bir düzenin gönendirdiği küçük bir azınlık, diğer yandan bu bolluğun imgelerine boğulup kendi yoksunlukları karşısında tutunacak dal bulamayan çok geniş kitlelerin içinden bazılarının nasıl 'patladıkları'nı, bunlara reva görülen adaletin nasıl 'fayda maksimizasyonu' ölçüleriyle daha büyük adaletsizliklere yol açtığı ele alınıyor. Bu konuda araştırma emeğiyle sağlam çözümler yapan yazarlar, somut verilerle sözü geçen konulara eğiliyorlar. İlk makalenin yazarı Ayça Yılmaz Deniz, Barlas Tolan'ın kavramsal çerçevesini günümüze doğru genişletmeye girişiyor. Öncelikle Tolan'ın temel sorunsalı olan üretim ilişkileri olgusunu, esnek birikim rejimi koşullarında yeniden değerlendiriyor. Yılmaz Deniz, *Tolan'dan Günümüze Üretim İlişkileri Sorunsalında Yabancılaşma, Tanınma ve Güvencesizlik Meseleleri* başlıklı makalesinde, 1970'li yıllarda münhasıran üretim ilişkileri ekseninde kavramsallaştırılan sömürünün, artık *tanınma* olgusunu da içerdiğini, diğer yandan bütün bir çalışma hayatının, finans kapitalizmi koşulları içinde genel bir *güvencesizlik* hali olarak düzenlendiğinin altını çiziyor. Esnek kapitalizmin eğreti kıldığı bu çalışma düzeni, kuşkusuz, sistemin sapma gösterdiği noktalardaki düzenleyiciliğinde de aynı piyasacı mantığı yeniden üretmektedir. Nitekim adalet aygıtı da, son otuz yıl içerisinde sosyal devlet ilkelerinden 18. yüzyıl tipi bir kullanımcılığa (utilitarizm), hatta belki onun kötü bir karikatürüne dönüşmektedir. Bu çarpıcı dönüşümün dinamiklerini anlamamıza Gönül Demez yardımcı oluyor. *Toplumsal Bütünleşme ve Yeni Ceza Sistemleri: Birey-Sapma ve Yeniden Toplumsallaşma Tartışmaları* başlıklı makalesi, cezalandırma işlevinin nasıl piyasa güdümlü bir mantığı benimseyerek, dışlanmışları nasıl daha fazla dışlanmış hale getirdiğini irdeliyor. Bir anlamda neo-liberalizmin kendi yarattığı sorunları nasıl sürekli halının altına süpürdüğünün altını çiziyor. Aynı ekseninde Gözde Aytemur Nüfusçu, adalet gibi devletin temel işlevlerinden birinin maliyet meselesi olarak görülerek *de facto* özelleştirilmesinin sonuçlarını tartışıyor. *Türkiye'de Adaletin Olası Üretim ve Tüketim Stratejileri: Devletin Kurumsal Adaleti Versus Televizyonun Alternatif Adalet Modeli* adlı makalesi, kamu hizmeti olarak adaletin, piyasa koşulları içinde inanılır olmaktan çıkıp gücünü medya şovlarına kaptırdığını ortaya koyuyor. Verda İrtiş ise bir anlamda *katmerli adaletsizlik* olarak adlandırabileceğimiz çocuk ceza adaleti sistemindeki sorunlara değiniyor. Devletin yüklenmesi gereken hizmetler aşamalı olarak piyasa aktörlerine devredildikçe, hatta kamu hizmeti olarak kalanlar bile piyasa mantığıyla şekillenince, bu toplumsal boşluğu telafi etmeye çalışan aracı kurumlar önem kazanır. O nedenle İrtiş, *Kanun Tarafında Suç Olarak Nitelendirilmiş Bir Eylemde Bulunan Çocuklar İçin Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Deneyimlerine Dair Bir İnceleme* başlıklı makalesinde, doğrudan

tanıklıklarla ve bir araştırmacının saha emeğinin gücüyle donanmış olarak özgün bir çözümleme sunuyor.

Üçüncü bölümdeki iki makale, enformasyon işleyerek sanal bir ekonomi üreten çağdaş kapitalizmin kendini nasıl meşrulaştırdığını ve sahneye koyduğunu tartışıyor. *Söylemin Fabrikası, Gösterinin Krallığı: Temsillerin İnşası* adlı bu bölümde İncilay Cangöz, ödüllü araştırmasından damıtarak oluşturduğu *Sosyal Medya Egemenliğinde Gazetecilik Alanını Okumak: Küreselleşme, Neoliberal Politikalar ve Yeni İletişim Teknolojileri Düğümünde Haber ve Yorum Yapmak* başlıklı makalesinde, bir yandan haber kavramının, sıradan insanı haber kaynağı haline dönüştürmesiyle günümüz koşullarındaki dönüşümünü tartışıyor, diğer yandan, bu demokratik görünümlü açılımın hangi küresel kapitalist dinamiklere tâbi olduğunu ortaya koyuyor. Meltem Keski ise, *gösteri toplumu* kavramsallaştırmasından hareketle, kutsalın bile, esnek küresel kapitalizmin, biçimi ve temsili önceleyen çekim gücünden kaçınmadığını özgün bir saha araştırmasıyla ortaya koyuyor. Ramazan'da farklı iftar sofralarının nasıl bir gösteri sahnesine dönüştüğünü *Gösteri Sahnesi: Ramazan* başlıklı makalesinde tartışıyor.

Kültürün Aynasına Birey ve Toplum başlığını taşıyan dördüncü bölümdeki makaleler, çağdaş toplumbilimde birincil önemi haiz hale gelen *kültür* olgusunun üç önemli görünümünden (kent, beden, yemek) kesitler sunuyor. Uğur Zeynep Güven, *Çok Merkezli Kent, Mekânsallık ve Kültür: Süreklilikler ve Kopuşlar* başlıklı makalesinde, küresel kapitalizmin temsilleri, dolayısıyla kültürü vurgulayan doğasının mekânı nasıl çoğul bir deneyim alanı haline getirdiğini, Tolan'ı ve onun doktora tez danışmanı Henri Lefebvre'in izlerini takip ederek, kuramsal anlamda yüklü bir şekilde tartışıyor. Sanayi modernliğinin ruhtan ayırdığı beden, sanayi-sonrası koşullarda bizatihi varoluşun ve kimliğin kurulduğu politik bir alan olarak tezahür etmektedir. Bu dönüşümü, alanında öncü bir saha çalışmasıyla yetkin bir şekilde ortaya koymuş olan Cihan Ertan, deneyiminin özlü yansımalarını *Beden, Performans ve Birey: Bir Beden Modifikasyonu Olarak Dövme ve Bireysel Kimlik* başlıklı makalesinde keskin gözlemlerle tartışıyor. Bedenin önemsenmesi ve bir kamusal alan haline gelmesi, ona dair en temel işlevin, yeme-içmenin de kültür vurgulu ama aslında politik anlamları olan bir düzlemde tartışılmasını gündeme getirmiştir. Küresel ekonominin oluşturduğu yeni toplumsal katmanlaşma bağlamında oluşan zevk ve beğeniler, yeme-içme sosyolojisinin öncü çalışmalarından birine imza atan Erhan Akarçay tarafından tartışılıyor. *Yemek ve Mutfak Kültüründe Gastroanomi ve Yabancılaşma* başlıklı makalesi, anominin yeni biçimlerinden birine, yeme-içme etkinliklerinin kurduğu toplumsalın nasıl parçalandığını göstererek odaklanıyor.

Kitabın dört bölümünü mümkün olduğu kadar birbirini tamamlayan kavramsal bir bütünlük içinde korumaya gayret ettik. Umarım okuyucumuza da bu kavramsal duyarlılığımızı aktarabiliriz. Kitabın sonuna bir *anma köşesi* koy-

muş olmamızı anlayışlı okurun yadırgamamasını dilerim. Bu bölümde Barlas Tolan için 10 Aralık 2014 günü Galatasaray Üniversitesi Aydın Doğan Oditoryumu'nda yapılan cenaze töreninde yaptığım konuşmayı, kitabın genel kuramsal havasına halel getirmeden eklemek istedim. Ardından Duygu Fendal'ın kaleme aldığı Barlas Tolan'ın özgeçmişiyile kitap son buluyor. Anlayışlı okur bunu da bir çeşit *jenerik akışı* olarak kabul edecektir.

Bu kitabın bir eser olarak ortaya çıkmasında birçok kişinin katkısı olmuştur. Öncelikle değerli dostum Duygu Fendal'a her zamanki titizliği, disiplini, ince ayrıntılara dikkat eden *musahhah gözlü* okumaları, yapıcı eleştiri ve önerileri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. O olmasaydı bu kitap olmazdı. Ciddi ve yapıcı tavırlarıyla bu kitap projesine inanıp bana destek olan Phoenix Yayınları yöneticilerine, ama özellikle yayın sürecinde benden kaynaklanan gecikmelere anlayışla yaklaşan, daima cesaretlendirici tavrıyla coşkumu ayakta tutmama yardımcı olan sayın editör İsmail Yılmaz'a dostça teşekkürlerimi sunmak isterim. Başından sonuna kadar bu kitaba inanıp değerli araştırmalarını ve düşüncülerini bu sofraya ortak eden bütün yazarlarımıza en samimi duygularla ayrıca teşekkür ederim.

Günümüzün karmaşık dünyası buruk bir şenliğe benziyor; sürekli daha çok eğlenmeyi kendimize hak görüp bunun için sonu gelmez bir iştahla her şeyi hızla tüketirken, içimize gizlice oturan o sıkıntının huzursuzluğunu yaşıyoruz. Ondandır kurtulmanın yegâne yolunun ise yine daha çok tüketmek olduğuna inanıyoruz. Tükeneenin yalnızca madde olmadığını, kendi çaresiz varlığımız olduğunu fark edemeden sürekli endişe kaynağı olan bir performans tutkusunun peşinden gidiyoruz. Böylece o iç sıkıntısını hep o fazla gürültülü şenliğin alacalı renk ve biçim patlamalarına boğarak susturacağımızı düşünüyoruz. Her şenlikte üretici gücümüze biraz daha yabancılaşarak, her ilişkide *nomos*'un kerterizlerini biraz daha kaybederek. En coşkulu görünen şenlikte bile içimize sinsice oturan o burukluk bu yüzdendir.

Buruk Şenlik, aslında geç kalmış bir kitaptır. Böyle bir eseri Barlas Tolan'ın ardından değil de, o henüz hayattayken ona hediye edebilmiş olmayı çok isterdim. Maalesef bu artık mümkün değil. Ancak nedense, Barlas Hoca'nın, bir yerlerden bizi huzur bakışlarla seyrettiği hissine sahibim. Yanılmadığımı biliyorum!

Yazarların Özgeçmişleri

Ali ERGUR

(Prof. Dr.) 1966 yılında Atina’da doğdu. 1985 yılında Galatasaray Lisesi’nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü’nde 1989’da lisans, aynı üniversitede Siyaset ve Sosyal Bilimler alanında 1992’de yüksek lisans eğitimini tamamladı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Doktora Programı’ndan 1997 yılında mezun oldu. 1990-2000 arasında Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü’nde araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2000 yılından itibaren Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’ne geçerek burada yardımcı doçent, doçent (2003) ve profesör (2010) unvanlarını aldı. İletişim sosyolojisi, teknoloji, sanal gerçeklik, gözetim, tüketim, sanayi-sonrası toplum, ekonomik seçkinler, kültür sosyolojisi, müzik sosyolojisi alanlarında bilimsel çalışmalar yürütmüştür. Yayınlanmış birçok bilimsel makalesinin yanı sıra dört kitabın yazarı ve editörüdür: *Portedeki Hayalet. Müziğin Sosyolojisi Üzerine Denemeler*, Bağlam, 2002; *Görkemli Unutuş. Toplumsal Belleğin Kıvrımlarında Dumlupınar Faciası*, Bağlam, 2006; *Le Technocentrisme. Promesses et menaces de l’ère informatique*, L’Harmattan, 2009; *Müzikli Aklın Defteri. Toplumbilimsel İzdüşümler*, Pan, 2009. Ali Ergur, bugüne kadar Marmara, Galatasaray, Mimar Sinan Güzel Sanatlar, Erciyes üniversitelerinde, Harp Akademileri’nde çeşitli dersler vermiştir. Halen Galatasaray Üniversitesi’nde lisans ve yüksek lisans, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı’nda doktora, Anadolu Üniversitesi’nde yüksek lisans dersleri vermektedir.

Serap SUĞUR

(Prof. Dr.) Serap Suğur, lisansını 1988 yılında Ankara Üniversitesi, DTCF Sosyoloji Bölümü’nde, yüksek lisansını ve doktorasını ise sırasıyla 1992 ve 1997 yıllarında İngiltere’de Bristol Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde tamamlamıştır. Hâlen Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde görev yapmaktadır. Başlıca çalışma alanları arasında orta sınıf, çalışma sosyolojisi ve yoksulluk, toplumsal cinsiyet ve kadın yer almaktadır. Yazarın ulusal ve uluslararası yayınları arasında “Gender and Work in Turkey: A Case Study of Women Workers in the Textile Industry in Turkey”, *Middle Eastern Studies* 2005, 41(2), (Nadir Suğur ile birlikte); “Muhacir Bulgarian Workers in Turkey: Their Relation to Management and Fellow Workers in the Formal Employment Sector”, *Middle Eastern Studies* 2003, 39(2), (Theo Nichols ve Nadir Suğur ile birlikte); “Ev Hizmetlerinde Kadın İşgücü İstihdamı ve Yoksulluk İlişkisi:

Gündelikçi ve Bakıcı Kadınlar Üzerine Bir Araştırma”, Amme İdaresi Dergisi 2009, 42(3); Eskişehir’de Çalışan Yoksullar 2010, Enformel İstihdam ve Yoksulluk İlişkileri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları (Nadir Suğur; Temmuz Göncü-Şavran, Oya B. Çetin, ve Erhan Akarçay ile birlikte) yer almaktadır.

Nadir SUĞUR

(Prof. Dr.) Nadir Suğur, lisansını 1988 yılında Ankara Üniversitesi, DTCF Sosyoloji Bölümü’nde, doktorasını 1995 yılında İngiltere’de Bristol Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde tamamlamıştır. Hâlen Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde görev yapmaktadır. Başlıca çalışma alanları ekonomi ve endüstri sosyolojisi, Türkiye’de endüstrileşme, kentleşme, yoksulluk, sivil toplum ve demokrasi olarak sıralanabilir. Yazarın çok sayıda ulusal ve uluslararası yayını bulunmaktadır. Bunlar arasında Global Management and Local Labour: Turkish Workers and Modern Industry (Theo Nichols ile birlikte, 2004, London: MacMillan-Palgrave), Global İşletme ve Yerel Emek: Türkiye’de İşçiler ve Modern Fabrika, (Theo Nichols ile birlikte, 2005, İstanbul: İletişim Yayınları), Work and Occupations in Modern Turkey (Erol Kahveci ve Theo Nichols ile birlikte, 1996, London:Mansell); Eskişehir’de Çalışan Yoksullar, Enformel İstihdam ve Yoksulluk İlişkileri (Serap Suğur; Temmuz Göncü-Şavran, Oya B. Çetin, ve Erhan Akarçay ile birlikte, 2010, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları) kitapları sayılabilir.

Cem ÖZATALAY

(Doç. Dr.) Cem Özatalay halen Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde öğretim üyesidir. Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nde tamamladıktan sonra, yüksek lisans diplomasını Marmara Üniversitesi Fransızca Siyaset ve Sosyal Bilimler programından almıştır. Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales’de (EHESS) 2010 yılında savunduğu Türkiye işçi sınıfının bilinçlilik durumundaki çeşitlenmeleri sorunsallaştıran teziyle sosyoloji doktoru ünvanını alan Özatalay, araştırmalarını ekonomi sosyolojisi, çalışma sosyolojisi, toplumsal tabakalaşma ve sınıflar, nicel veri analizi, neoliberalizm, sosyal politika ve sanat piyasası alanlarında yürütmektedir. Özatalay, 2015 yılından bu yana sosyoloji doçentidir.

Nial TEKİN

Lisansını 2009 yılında Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde tamamladı.

Galatasaray Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünde yüksek lisansını bitirdikten sonra 2013’te Evry Val d’Essonne Üniversitesi’nde (Fransa) çalışma sosyolojisi alanında yüksek lisansı yaptı. Halen aynı üniversitede sosyoloji dersleri ver-

mekte ve Centre Pierre Naville laboratuvarına bağlı olarak çalışma sosyolojisi alanında doktora tezini surdrmektedir.

Ayça YILMAZ DENİZ

2006-2012 yılları arasında lisans ve yüksek lisans öğrenimini Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamlamıştır. 2013 yılından bu yana Paris Descartes Üniversitesi Sorbonne-Toplum ve İnsan Bilimleri Fakültesi'nde doktora çalışmalarına devam etmektedir. Çalışma sosyolojisi, toplumsal hareketler ve fenomenoloji temel ilgi ve araştırma konuları arasında sayılabilir.

Gönül DEMEZ

(Doç. Dr.) Gönül Demez, Akdeniz Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ğretim üyesidir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans mezunudur. Ardından Marmara niversitesi'nde İletişim Bilimleri alanında 2004 yılında doktora eğitimini tamamladı. Doktora alışması "Kabadayıdan Sanal Delikanlıya Değişen Erkek İmgesi" başlığıyla yayınlanmıştır. 2006 yılından beri Akdeniz Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde ğretim üyesidir. 2013 yılında doçent unvanı alan Gönül Demez'in çalışma alanları arasında; İletişim Sosyolojisi, Ataerkillik ve Toplumsal Cinsiyet, Beden Sosyolojisi ve Kültürel alışmalar bulunmaktadır.

Gözde AYTEMUR NÜFUSÇU

2010 yılında Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamlamış ve hemen ardından aynı bölümde yüksek lisans öğrenimine başlamıştır. Yüksek lisans tezinde Ağır Ceza Mahkemesi'nde görevli Cumhuriyet savcılarının adli pratiklerini sorunsallaştıran Aytemur, 2014 yılında Ecole Normale Suprieure (ENS) de Cachan'ın uluslararası doktora bursunu kazanarak Institut des sciences sociales du politique (ISP)'de doktora çalışmalarına başlamıştır. Doktora araştirmasında adaletin devletleşmesi ve şirketleşmesi kavramları bağlamında Türkiye'de adalet üretim mekanizmasının işleyişini anlamayı hedefleyen Aytemur, 2011 yılından beri Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmakta ve *Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknik ve Yöntemleri* isimli uygulamalı araştırma derslerini vermektedir. Başlıca araştırma konuları arasında Türkiye'de ceza adaletinin üretimi, neoliberal dönüşüm sürecinde adalet kurumlarının yeniden yapılanması ve adli mesleklerin icrası bulunmaktadır. Yazar halen, ENS Lyon'un destekleriyle kurulan *Corps ordonns, la production des normes en Turquie et en France* (Nizami Bedenler, Türkiye'de ve Fransa'da norm üretimi) isimli araştırma merkezinin Türkiye sorumlusudur.

Verda İRTİŞ

(Doç. Dr.) 1996 yılında Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji ve Sosyoloji bölümlerinden mezun olduktan sonra Paris V-René Descartes Üniversitesi'nin sosyoloji yüksek lisans ve doktora programlarını tamamlamıştır. Türkiye kökenli göçmenler üzerine yaptığı çalışmalarını doktora sonrası araştırmacı olarak GRASS/CNRS'de sürdürmüştür. Aynı dönemde Paris XII-Val-de-Marne Üniversitesi'nde ders vermiştir. 2004 yılından bu yana Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde çalışmakta; araştırmalarına hukuk ve adalet sosyolojisi alanında devam etmektedir. « *Çocuk ve Yargı: Çocuk Mahkemeleri Yargıçlarının Deneyimleri Üzerinden Çocuk Ceza Adaletinin Bir Değerlendirmesi* », içinde Nurgün Oktik, Güncel Önkal, Özgür Sarı (Ed.), Suçun Sosyolojisi Cezanın Felsefesi. Uygulamalar ve Örnekler, Nobel Yayınları, İstanbul, 2016, 59-79 ; « *Çocuk ve Genç Ceza Adaleti Politikaları: Muğlâklaşan Sınırlar, Yetişkinleştirilen Çocuk ve Gençler* », *Annme İdaresi* Dergisi, Cilt: 48, Sayı: 1, 89-110, 2015 ; « *Etre juge de tribunal pour enfants en Turquie. Entre répression pénale et considérations sociales* », *Ethnologie française*, XLIV, 2, 227-236, 2014 ve (Cem Özatalay ile) « *Robert Castel'in Ardından* », *Toplum ve Bilim*, n°129, 3-25, 2014 son dönemdeki yayınlarından bazılarıdır. ISA'ya bağlı Hukuk Sosyolojisi Araştırmaları Komitesi Bülteni'nin ve *Déviance et Société* dergisinin yayın kurulu üyelerindendir.

İncilay CANGÖZ

(Doç. Dr.), Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü'nden mezun oldu. Aynı üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde iletişim alanında yüksek lisans (1995) ve doktora (1999) yaptı. 2003-2004 öğretim yılında New York Üniversitesi Kültür ve İletişim bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 2010 yılında doçent ünvanını aldı. *Uygun Adım Medya, Medya Ne Ki... Herşey Yalan... Kent Yoksullarının Günlük Yaşamında Medya* (Hakan Ergül ve Emre Gökalp ile), *Değişen Anlam ve Değerleriyle Gazetecilik* adlı kitapların yazarı olan Cangöz kitle iletişimi, iktidar ve ideoloji, toplumsal cinsiyet ve medya, haber medyası ve ideolojik boyutları konularında çalışmaktadır. Cangöz, 1992 Aydın Doğan Vakfı Genç Gazeteciler Yarışması araştırmacı gazetecilik alanında birincilik, 2016 İLAD (İletişim Araştırmaları Derneği) *Yılın İletişim Araştırması* ödülleri sahiptir.

Meltem KESKİ

2012 yılında Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. Tüketim toplumu ile küreselleşmenin yerel kültür ve gündelik pratiklere yansımaları üzerine bitirme tezini yazdı. 2014 yılında başladığı İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler Bölümü'nde yüksek lisansına devam etmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı toplumunda dini pratikler çevresinde örgütlenme ve toplumsal hareketler üzerinde çalışmaktadır.

Uğur Zeynep GÜVEN

(Yrd. Doç. Dr.) Uğur Zeynep Güven, lisans eğitimini aldığı Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden 2007 yılında mezun oldu. 2009 yılında aynı üniversiteden Medya ve İletişim Çalışmaları alanında yüksek lisans derecesini aldıktan sonra, 2013 yılında Yeditepe Üniversitesi'nde Sosyal Antropoloji alanında doktora çalışmasını tamamladı. Ardından 2015 yılında A.B.D.'de University of North Carolina at Chapel Hill'de kültür sosyolojisi alanında post-doktora çalışması gerçekleştirdi. 2008 yılından itibaren asistanlık yaptığı ve ders verdiği Yeditepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, 2016 yılına dek yardımcı doçent olarak çalışmalarını sürdüren Güven, 2016 yılında İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ne geçmiştir. Halen bu bölümde yardımcı doçent olarak öğretim üyeliğine devam eden Güven'in, başlıca çalışma alanları olan müzik sosyolojisi, kültür sosyolojisi, toplumsal tabakalaşma, kent ve iletişim sosyolojisi alanlarında yayınlanmış kitap bölümleri, ulusal ve uluslararası makaleleri ve bildirileri bulunmaktadır.

Cihan ERTAN

(Yrd. Doç. Dr.) Lisans eğitimini 2005 yılında Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamlayan Cihan ERTAN, 2008 yılında aynı kurumda Yüksek Lisans ve 2015 yılında da Doktora derecesini almaya hak kazanmıştır. Akademik çalışma hayatına, 2005 yılında Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak başlayan Cihan Ertan, doktorasını tamamlamasının ardından 2016 yılında Düzce Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne Yardımcı Doçent olarak atanmıştır. Halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapan Cihan Ertan'ın çalışma ve ilgi alanları arasında, kültür sosyolojisi, popüler kültür, gündelik hayat, beden ve erkeklik bulunmaktadır.
cihanertan1@gmail.com

Erhan AKARÇAY

(Yrd. Doç. Dr.) Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerini almıştır. 2015 yılından bu yana aynı bölümde yardımcı doçent olarak çalışan yazar, 2016-2017 akademik yılında Kanada'nın Toronto kentinde bulunan Ryerson Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde misafir araştırmacı olarak görev yapacaktır. 2016 yılında Phoenix Yayınları'ndan "Beslencenin Sosyolojisi Orta Sınıf(lar)ın Yeme İçme ve Eğlence Örüntüleri" başlıklı kitabı yayınlanmıştır. Gıda ve beslenme sosyolojisi, yemek sosyolojisi, yemek kültürü, gıda çalışmaları, tüketim sosyolojisi, orta sınıf konularına ilgi duymaktadır.

eakarçay@anadolu.edu.tr

Duygu FENDAL

Duygu Fendal, 2007 yılında Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Ardından ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden yüksek lisans derecesi aldı. Akademik alanda kültür sosyolojisi, gastronomi, tüketim, küreselleşme ve kalkınma konularına yoğunlaştı. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Ankara Ofisi'ndeki stajını takiben Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda (TEGV) çalıştı. Şu anda uluslararası kuruluşlarda program yöneticisi olarak çalışmakta, kalkınma, gönüllülük, sosyal sorumluluk, insani yardım, mülteciler ve toplumsal uyum konuları başta olmak üzere çeşitli projeler yürütmektedir.